

УДК 378.01

ФОРМУВАННЯ ІНСТРУМЕНТАЛЬНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ У МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В УМОВАХ ЗАСТОСУВАННЯ АКСІОЛОГІЧНОГО ПІДХОДУ

Л. Р. Пелех

Одним із завдань української освіти нині є уніфікація змісту Національної рамки кваліфікацій. Впровадження основних положень Болонського процесу і FQEH не можливе без знання іноземних мов. Їх вивчення пов'язане з набуттям майбутніми фахівцями інструментальних компетентностей – когнітивних і методологічних здібностей, технологічних, лінгвістичних і комунікативних умінь на основі впровадження аксіологічного підходу. Останній пов'язаний із домінуванням у студентів одного із трьох типів ціннісних орієнтацій. Експериментальним шляхом встановлено зв'язок між типом ціннісних орієнтацій і рівнем сформованості інструментальних компетентностей. Концептуальна модель пояснює процес формування інструментальних компетентностей на основі аксіологічного підходу.

Ключові слова: інструментальні компетентності, цінність, ціннісні орієнтації, аксіологічний підхід.

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими і практичними завданнями. Одна із головних перепон на шляху визнання вітчизняних документів про вищу освіту в ЄС, за словами керівника проекту Twinning «Модернізація законодавчих стандартів і принципів освіти та навчання відповідно до політики Європейського Союзу щодо навчання впродовж життя» від Данії Сюзан Готліб, полягає в тому, що в Україні до цього часу не затверджено на державному рівні Національну рамку кваліфікацій (НРК) [15]. Цей важливий документ є системним і структурованим за компетентностями описом кваліфікаційних рівнів. Першою визначеною метою впровадження НРК українські експерти у галузі освіти називають введення європейських стандартів та принципів забезпечення якості освіти з урахуванням вимог ринку праці до компетентностей фахівців. Кваліфікаційний рівень кожного фахівця

розглядається як структурна одиниця НРК і визначається певною сукупністю компетентностей, які є типовими для кваліфікацій даного рівня.

У сучасних умовах підготовки кокурентноспроможного на європейському ринку спеціаліста необхідною умовою його ефективної, якісної підготовки є визначення і опис у термінах компетентностей як результатів навчання. Необхідною і найважливішою умовою при цьому, на наш погляд, є гармонізація НРК із єдиною Framework for Qualifications of the European Higher Education Area та European Qualification Framework for Life Long Learning. Україна сьогодні, як ніколи, є дуже близькою до встановлення одного, стандартизованого «освітнього поля» для подолання розбіжностей у поглядах на якість освіти з європейськими партнерами. Також вирішення цих питань дозволить випускнику українського ВНЗ не лише отримати документ про освіту відповідного зразка, а, найважливіше, набутти відповідний кваліфікаційний рівень, встановлений та уніфікований на теренах всього Європейського Союзу. Відтак вважаємо, що досліджувана проблема є актуальною і повинна розглядатися на макро рівні (ми щойно його описали) та мікрорівні, пов'язаному із формуванням саме інструментальних компетентностей. Оскільки згідно програми Тьюнінг компетентності поділяють на спеціальні предметні (фахові) та загальні, до складу яких входять інструментальні, міжособистісні та системні, вважаємо за доцільне проаналізувати набуття інструментальних компетентностей майбутніми фахівцями (викладачами) іноземних мов саме з точки зору аксіологічного підходу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковане вирішення даної проблеми і на які спирається автор. Відомо, що питаннями розроблення та впровадження НРК, емпіричної і теоретичної ідентифікації загальних компетентностей випускників вищої школи в контексті *процесуально-результативних парадигмальних змін* в освіті займаються вітчизняні і зарубіжні вчені, як от: Л.А. Вітвіцкая [1], І. А. Зімняя [3], В.І. Луговий [8], Ж. В. Таланова [16], О. М. Слюсаренко [14], Лайл М. Спенсер-мол [6], О. Шаламова [20].

Актуальність окресленої проблеми та невизначеність окремих аспектів зумовила постановку наступних завдань у нашому дослідженні:

1. Визначити сутність аксіологічного підходу в умовах функціонування Болонського процесу.

2. Дослідити (визначити) типи ціннісних орієнтацій майбутніх фахівців з іноземної мови і можливу залежність рівня формування інструментальних компетентностей від орієнтації на певний тип цінностей.

3. Концептуально вибудувати схематичне зображення процесу формування інструментальних компетентностей в умовах аксіологічного підходу.

Мета статті полягає у встановленні зв'язку між рівнем сформованості інструментальних компетентностей та типом ціннісних орієнтацій студентів.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих результатів. Ця стаття базується на думці, що застосування аксіологічного підходу дозволить більш диференційовано, а відтак і ефективніше здійснювати процес формування інструментальних компетентностей і як результат – готовність майбутнього фахівця з іноземної мови до професійної діяльності. У дослідженні розглядалася теорія трьохрівневої моделі ціннісної системи особистості Яницького [23], якій передувала теорія Р. Інглхарта (1977) і А. Вардомацького (1993), згідно з якою ми розділяли цінності, названі респондентами – майбутніми фахівцями з іноземної мови – на три групи, що відповідали при їх домінуванні трьома типам ціннісних орієнтацій. Студенти отримували завдання, пов'язані з перевіркою знань і вмінь, що знаходяться у площині формування інструментальних компетентностей однакового рівня складності і нашою подальшою метою було визначення зв'язку між рівнем сформованості вказаних компетентностей і типом ціннісних орієнтацій. На цій основі було створено концептуальну модель-схему, в якій розкрито алгоритм формування інструментальних компетентностей «під дією» аксіологічного підходу. Методи дослідження – анкетування, оцінювання, метод опитування, аналізу наукової літератури, структурного аналізу та моделювання.

Використання мотиваційно-інформаційних чинників впливу при визначенні компетентнісного підходу

Одним із головних завдань дослідження було ознайомлення та тлумачення студентам змісту основних понять: «якість освіти», «аксіологічний підхід», «цінність», «компетентність», «інструментальні компетентності» тощо.

Як українські, так і зарубіжні дослідники трактують «компетентність» як динамічне поєднання знань, розуміння, умінь, цінностей, здатностей та інших особистих якостей. Вказане поняття описується в термінах відповідальності та автономності і визначається як здатність особи до виконання певного виду діяльності через примінення знань, умінь, на основі розуміння і цінностей, інших особистих якостей [10]. У нашій роботі було залучено респондентів, досвід навчання, знання і уміння яких відповідають 5-6 кваліфікаційним рівням НРК. Студентам було доведено, що вказані компетентності, відповідно до програми «Тюнінг» (TUNING), є однією із складових структури, і разом з іншими двома типами входять до складу загальних компетентностей. Інструментальні компетентності, згідно з «Тюнінг» – *когнітивні, методологічні здібності, технологічні, лінгвістичні та комунікативні вміння.*

Цінності і ціннісні орієнтації. Їх вплив на формування компетентностей

Чому саме на формування інструментальних компетентностей майбутніх фахівців і чому саме на основі аксіологічного підходу ми звертаємо увагу у нашій праці? Основою положення при цьому була думка видатних вчених про те, що цінністю (тим, що характеризує «загальне») може бути: ідеал-ідея, зміст якої виражає щось значуще для людини (І. Надольний); проміжна, опосередковувальна ланка між інтересами і потребами (А. Маслоу, П. Ігнатенко); усвідомлений і прийнятий смисл (Б. Братусь) та ін. А ціннісні орієнтації(те, що характеризує «конкретне» - особистість): процес, у результаті якого проходить субординація цінностей та спосіб диференціації об'єктів за значущістю (А. Петровський).[13, с. 185]. Беручи це до уваги, ми намагалися відшукати зв'язок між системою ціннісних орієнтацій студентів та процесом формування інструментальних компетентностей. Пізніше ми перевіримо, чи дійсно вони є співвідносними з рівнем сформованості ціннісно-сислової сфери особистості, її ціннісних орієнтацій? Ціннісні орієнтації формуються при засвоєнні соціального досвіду і виявляються у цілях, ідеалах, інтересах, переконаннях та інших особистісних проявах. Ціннісні орієнтації також, як одне із центральних особистісних новоутворень, виявляють усвідомлене відношення особистості до навколишньої дійсності і за таких умов визначають загальну мотивацію її діяльності і впливають на всі прояви її поведінки та життєдіяльності. Під час занять зі студентами було запропоновано

точку зору, що ми, на відміну від Д. Леонт'єва, який наводить можливі групування цінностей, об'єднаних у певні блоки, що становлять полярні ціннісні системи, дотримуємося думки А. Маслоу, за словами якого потреби і цінності «представляють собою не дихотомію, а узгоджену ієрархію, тобто вони залежать одна від одної» [9]. Практично всіма студентами було прийнято наше бачення. Деякі з них лише відмічали *гіперраціональність* тверджень Маслоу про поділ цінностей лише на «вищі», так звані Б-цінності і «нижчі» - Д-цінності. Доходимо висновку, що саме ціннісні орієнтації людини визначають її цілі і життєві прагнення і виражають найбільш значуще для неї – те, що наділене особистісним смислом. Відтак, на етапі навчання (набуття когнітивних здібностей) життєві цілі особистості визначає, за нашим твердженням, система загальнолюдських, соціально значущих і професійних цінностей. Роль соціалізації при цьому полягає у виокремленні цінностей-цілей і цінностей-засобів. Для фахівця з іноземної мови вони виявляються у мовному розмаїтті, або мультилінгвізмі, що покликаний стати важливим принципом забезпечення якості освіти в Європі. В резолюції Ради Європи сказано про Європейську стратегію багатомовності:

- забезпечення багатомовності з метою соціального об'єднання, міжкультурного діалогу та розбудови Європейського співтовариства;
- навчання упродовж життя;
- багатомовність як фактор, що сприяє конкурентоздатності економіки Європи, мобільності та працевлаштуванню громадян;
- забезпечення мовного розмаїття та міжкультурного діалогу;
- поширення європейських мов у світі [2].

Аналізуючи інноваційні методи навчання іноземних мов в контексті функціонування Болонського процесу і формування при цьому інструментальних компетентностей, використовували праці таких вітчизняних та зарубіжних вчених, як от: С. Ю. Ніколаєвої [11], Л. Я. Зені [4], О. Черидниченко [19] Є. М. Шепель [22], Л. М. Яценко [24]. Вказані науковці найважливішою функцією формування інструментальних мовних компетентностей називають *комунікативну компетентність (здібності)*. Формування комунікативної компетентності повинно базуватися, згідно 5 кваліфікаційного рівня НРК, на наявності широких спеціалізованих фактологічних та теоретичних знань, набутих у процесі навчання та/або професійної діяльності, розуміння (усвідомлення) рівня цих знань [10]. Знанневий аспект забезпечується застосуванням інноваційних методик вивчення

іноземної мови. Крім відомих методик, на цьому рівні рекомендуємо застосовувати «Проектний метод», метод ESA («engage», «study», «activate»), метод «Silent Way» (де більшість діяльності покладається на студентів), «Community Language Learning» та ін.

Аксіологічний підхід

Засвоєння мовленнєво-комунікативних умінь безпосередньо пов'язано із застосуванням аксіологічного підходу, який ми визначаємо як *системний підхід, що відзначається спрямованістю на вивчення процесів формування ціннісних орієнтацій шляхом засвоєння загальнолюдських, соціально значущих (національних, локальних) і професійних (освітніх) цінностей* [12, с.5]. Аксіологічний підхід в освіті досліджували О. Тепла [17], О. В. Тягло [18], Г. П. Шевченко [21]. Вироблення когнітивних (здатність розуміти і використовувати ідеї) та методологічних (вибудовувати стратегії навчання) здібностей при застосуванні аксіологічного підходу пов'язане з процесом інтеріоризації предметних цінностей, виокремленням ціннісних міждисциплінарних блоків і побудови алгоритму інтенсивного засвоєння навчального матеріалу, формуванням ціннісно-предметної ієрархії. При цьому ціннісна орієнтація виявляє себе у певній спрямованості свідомості особистості і її поведінки, проявляючись у особистісно і суспільно значущих справах і вчинках. Ціннісні орієнтації (у нашому випадку – навчальні) – це ще й спосіб диференціації об'єктів за їх значущістю (позитивною чи негативною). Як ми згадували, Д. Леонт'єв серед пар термінальних цінностей протиставить цінності професійної самореалізації (продуктивне життя, творчість, активне діяльнісне життя) – цінностям особистого життя (здоров'я, кохання, наявність друзів, розваги), як своєрідні полярні ціннісні системи. Врахування особливостей такої дихотомії педагогом призведе до уникнення помилок, пов'язаних із плануванням самостійної роботи студентів при набутті (виробленні) когнітивних здібностей [7].

Вибір засобів діагностики і бази дослідження

Дослідження виконувалось у Рівненському державному гуманітарному університеті (м. Рівне), Східноєвропейському національному університеті імені Лесі Українки (м. Луцьк) та Тернопільському національному університеті імені Володимира Гнатюка на факультетах іноземних мов зі студентами 3-4 курсів. Обираючи методику для діагностики системи ціннісних орієнтацій

студентів, ми пройшли шлях, подібний до наших колег [23, с. 36-41]. Нам видається однією із самих ефективних на даному етапі дослідження застосування методики М. Яницького, виробленої на основі методики Р. Інглхарта. Для визначення рівня сформованості у студентів інструментальних компетентностей використовували концептуально підготовлені тестові завдання, усні опитування та анкетування.

Результати дослідження

При визначенні типів ціннісних орієнтацій майбутніх фахівців з іноземної мови ми розділили названі респондентами цінності на три групи [23]: цінності адаптації (віддзеркалюють спрямованість на ліквідацію тривоги з приводу фізичної та економічної безпеки, збереження досягнутого: здоров'я, матеріальне благополуччя, терпіння, мир, порядок, сильна влада та ін.); цінності соціалізації (зумовлюють орієнтацію на інших людей, на досягнення життєвих цілей, положення в суспільстві, врахування та розділення суспільних інтересів: робота, що задовольняє потреби, міцна сім'я, кар'єра, сформоване коло друзів, які розділяють твої інтереси і цінують тебе, розуміння з боку оточуючих); цінності індивідуалізації (відповідають спрямуванню на розвиток, самоактуалізацію, мають виражений автономний характер і дотичні до понять «самовдосконалення», «інтелектуальний і духовний розвиток», «реалізація своїх сил і можливостей», – у т.ч. – на благо інших людей і держави). Застосувавши методику вибору найбільш важливих цінностей із запропонованого списку [23, с. 233], який включав індикатори орієнтації на вказані групи цінностей, ми виявили у респондентів орієнтацію на цінності адаптації (виживання та безпеки), соціалізації (соціальне одобрення) і індивідуалізації (незалежність і саморозвиток). Дані розміщені у табл. 1.

Таблиця 1

Типи ціннісних орієнтацій майбутніх фахівців з іноземної мови

№	Ціннісний тип	(% від числа відповістих, n= 149)
1.	Той, що адаптується	57,4%
2.	Той, що соціалізується	19,7%
3.	Той, що індивідуалізується	12,8%
4.	Проміжний	10,1%

Як бачимо, цінності адаптації є домінуючими для переважної більшості респондентів. Це підтверджує той факт, що більшість студентів значно більше орієнтовані на базові матеріалістичні цінності. На нашу думку, безумовним фактором, що вплинув на вибір майбутніх фахівців з іноземної мови є низьке матеріальне (першою чергою – стипендіальне) забезпечення в умовах економічної кризи. Відсоток орієнтованих на цінності індивідуалізації, у порівнянні з минулими дослідженнями наших колег [13, с. 188], помітно зріс і це говорить про прагнення до самоактуалізації, як бачить її А. Маслоу. Орієнтація на «щастя інших» і «можливість самореалізації через користь суспільству» є значущими цінностями, що мотивують процес набуття компетентностей і майбутнє бачення своєї місії у суспільстві. Можна трактувати це і як притаманну для самоактуалізації якість – гармонійний розвиток і подолання протиріччя між індивідуальним та суспільним розвитком. Тип студентів, що індивідуалізуються на самому верхньому щаблі в ієрархії цінностей ставив такі цінності, як: «духовність», «творчість», «розвиток» і «свобода». Для такого типу є характерним оперування власними, незалежними цінностями, особиста думка та судження, використання високого інтелектуального та творчого потенціалу. Високий відсоток студентів, що адаптуються – навпаки, свідчить про їх протилежну, егоцентричну «з-зовні» орієнтацію на «нижчі» в розумінні Маслоу цінності – гроші, високі запити та привілейоване положення в суспільстві.

Визначення рівнів сформованості інструментальних компетентностей

Нами було концептуально опрацьовано тестові завдання, що включали питання на знання навчального матеріалу та перевірку комунікативних здібностей студентів тощо. Також здійснювалось усне опитування тих студентів, тестові відповіді яких не давали підстав для віднесення до того чи іншого рівня. Результати тестування відображені у табл. 2.

Дані таблиці говорять про майже стовідсотковий високий рівень сформованості інструментальних компетентностей у тих студентів, які були віднесені до ціннісного типу, що індивідуалізується (I) і до середнього рівня – переважну більшість тих, хто соціалізується (C). Решта студентів відповідала типу, що адаптується (A).

Таблиця 2

Рівні сформованості інструментальних компетентностей у майбутніх фахівців з іноземної мови (% від числа відповідних, n= 149)

№	Рівні	Кількість студентів, віднесених до типів			Загальний відсоток
		A(n=99)%	C(n=29) %	I (n=21) %	
1.	Високий	10(10.1%)	14 (48.3%)	18 (85.8%)	28.1%
2.	Середній	62(62.6%)	15 (51.7%)	2 (9.5%)	53%
3.	Достатній	12 (12.1%)	-	-	8.05%
4.	Низький	15(15.2%)	-	1 (4.7%)	10.7%

За результатами проведених досліджень і власного досвіду роботи у ВНЗ ми запропонували схему (схема 1), на якій відображено формування інструментальних компетентностей на основі аксіологічного підходу.

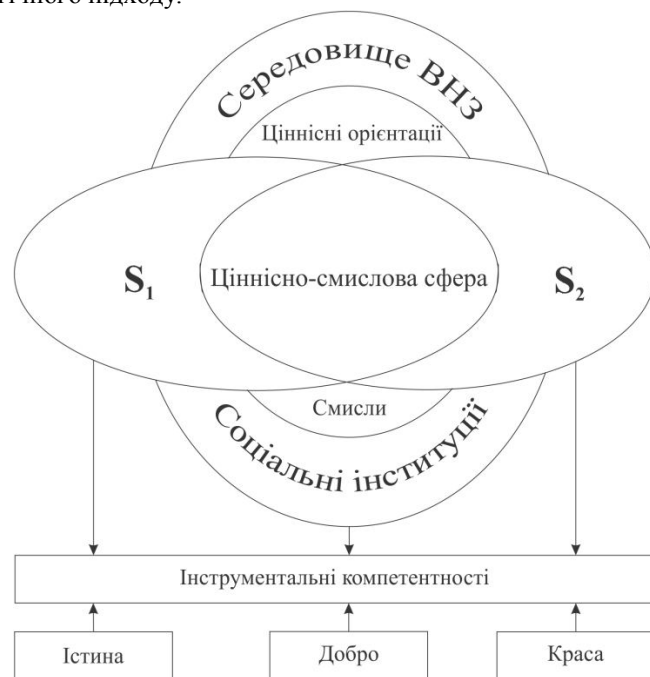

Схема 1. Формування інструментальних компетентностей на основі аксіологічного підходу

Зі схеми видно, що суб'єкт-суб'єктна взаємодія між наставником (S1) та студентом (S2), який уособлює якості «Я-професіонала», має фундаментальні чинники – особистісні цінності і смисли викладача, що переходять у ціннісні орієнтації студента через поведінково-нормативну площину (ЦСС). Компетентності ж формуються під впливом аксіологічної основи, платонівської тріади: Істина – Добро – Краса, що своєю чергою формує відповідні середовища, які впливають безпосередньо на вибір методів, засобів та форм.

Висновки і перспективи подальших досліджень. 1. На основі матеріалів наукових джерел доведено, що аксіологічний підхід є найбільш дієвим при формуванні інструментальних компетентностей майбутніх фахівців з іноземної мови, а ціннісні орієнтації виявляють себе у певній спрямованості свідомості і поведінки, проявляючись у особистісно і суспільно значущих справах (освіта) і вчинках.

2. Здійснене дослідження дозволило констатувати, що виділені три типи ціннісних орієнтацій студентів безпосередньо впливають на засвоєння ними базису, що формує інструментальні компетентності.

3. Концептуально окреслена схема дозволить дослідникам, викладачам-практикам чітко усвідомлювати потребу діагностики ціннісно-смилової сфери студентів [5] для подальшої диференціації (складності) навчальних завдань і врахування типу ціннісних орієнтацій при проектуванні занять.

Література

1. Витвицкая Л. А. Компетентностный подход в университетском образовании /Л. А. Витвицкая // Вестник ОГУ. – 2011. – №11 (130). – С. 176-182.
2. Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / Наук. ред. укр. вид. докт. пед. наук, проф. С. Ю. Ніколаєва. – К.: Ленвіт, 2003. – 273 с.
3. Зимняя И. А. Общая культура и социально-профессиональная компетентность человека / И. А. Зимняя // Высшее образование сегодня. – 2005. – №11. – С. 14 – 20.
4. Зеня Л. Я. Теоретико-методичні засади підготовки майбутніх учителів до навчання іноземних мов учнів профільної школи: Моногр./ Л. Я. Зеня. – Горлівка: Вид-во ГДПШМ, 2011. – 436 с.
5. Євтух М. Б. Концептуально-методологічні основи проектування методів і засобів діагностики освітніх результатів у вищих навчальних закладах: монографія / За заг. ред. В. І. Лугового, О. Г. Ярошенко/М. Б. Євтух, Ю. В. Пелех. – К.: «Педагогічна думка», 2014. – С.137 - 160.
6. Лайл М. Спенсер мол. Компетенция на работе / Лайл М. Спенсер-мл. и Сайн М. Спенсер; Пер. с англ. – М.: НИРО, 2005. – 384с.

7. Леонтьев Д. А. Очерк психологии личности / Д. А. Леонтьев. - М.: Смысл, 1993. — 43с.
8. Луговий В. І. Європейська концепція компетентнісного підходу у вищій школі та проблеми її реалізації в Україні : доповідь / В. І. Луговий // Реалізація європейського досвіду компетентнісного підходу у вищій школі України [Текст]: матеріали методологічного семінару / АПН України, Ін-т педагогіки. К. : Пед. думка, 2009. 359 с.
9. Маслоу А. Психология бытия : Пер. с англ.- М.: Рефл – бук; Киев: Ваклер, 1997.- 304 с.
10. Національна рамка кваліфікацій. Ел. адреса: <http://www.kmu.gov.ua/control/uk/cardnpd?docid=244824068>
11. Ніколаєва С. Ю. Методика викладання іноземних мов у середніх навчальних закладах : Підруч. для студ. вищ. навч. закладів / С. Ю. Ніколаєва, О. Б. Бігич, Н. О. Бражник, С. В. Гапонова, Г. А. Гринюк; ред.: К. І. Онищенко. - К. : Ленвіт, 2002. - 327 с.
12. Пелех Л. Р. Автореф. дис. на зд. наук. ступеня доктора пед. наук. – Рівне.: Ред.-вид. відділ НУВГП, 2015. – С.5.
13. Пелех Ю. В. Формування особистості фахівця – зміна аксіологічних орієнтирів // Педагогіка вищої школи / [В. П. Андрущенко, І. Д. Бех, І. С. Волошук та ін.]; за ред. В. Г. Кременя, В. П. Андрущенка, В. І. Лугового. – К.: Педагогічна думка. – 2008. – 256 с.
14. Слюсаренко О. М. Профілізація та універсалізація топ-закладів вищої освіти у віковому, територіальному і галузевому вимірах // Вища освіта України. – № 3 (додаток 1), 2012. – Тематичний випуск «Педагогіка вищої школи: методологія, теорія, технології». – Т. 3. – 618 с. – С. 154 – 167.
15. Сюзан Готліб // Слово і діло. - Ел. посилання: <http://www.slovodilo.ua/news/8356/2015-03-18/v-es-rasskazali-chego-ne-hvataet-dlya-priznaniya-ukrainskih-diplomov-v-evrope.html>
16. Таланова Ж. В. Ідентифікація вищої освіти та її результату (порівняння міжнародного і національного досвіду) / Ж. В. Таланова // Вища освіта України: теорет. та наук. метод. часоп. / Ін-т. вищ. освіти АПН України. - [Київ]: [Гнозис], 2008. - Дод. 2 : Педагогіка вищої школи: методологія, теорія, технології, Т. 1: Педагогіка вищої школи: рефлексії сьогодення. Філософія освіти як духовна парадигма модернізації ВНЗ України. Педагогіка вищої школи як наука і навчальна дисципліна. – С. 382 – 389.
17. Тепла О. Ціннісний компонент у системі вищої освіти / О. Тепла // Нові технології навчання: наук. метод. зб.- К.: Наук. метод. Центр вищої освіти, 2005.- Вип. 40.- С. 39-56.
18. Тягло О. В. Актуальність ціннісних парадигм освіти / О. В. Тягло // Ціннісні парадигми освіти. – Х.: Вид. група «Основа», 2004. – С.8– 9.
19. Черидниченко О. Мова та ідентичність у глобальному світі / О. Черидниченко // Вища школа. – 2009. – №9. – С. 67–72.
20. Шаламова О. Развитие ключевых компетенций будущего учителя иностранного языка / О. Шаламова // Высшее образование в России. – 2006. – № 12. – С.81 – 84.

21. Шевченко Г. П. Професійна освіта студентської молоді в контексті культурологічного та аксіологічного підходів / Г. П. Шевченко // Духовність особистості : методологія, теорія і практика : зб. наук. пр.- Луганськ : Вид-во Східноукр. нац. ун-ту ім. В. Даля, 2007.- Вип. 3 (32).- С.135-144.
22. Шепель Э. Н. Интегрированные учебные программы и обучение иностранному языку / Э.Н. Шепель // Иностранные языки в школе. – 1990. – №1. – С.8 – 13.
23. Яницкий, М. С. Ценностное измерение массового сознания / М. С. Яницкий; Мин-во обр. и науки РФ, Кем. гос. ун-т.- Новосибирск: Издательство СО РАН, 2012.- 237 с.
24. Яценко Л. М. Вчителям про основні положення Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти / Л. М. Яценко // Іноземні мови. –2004. – № 2. – С.57 – 94.

ФОРМИРОВАНИЕ ИНСТРУМЕНТАЛЬНЫХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ У БУДУЩИХ СПЕЦИАЛИСТОВ ПО АНГЛИЙСКОМУ ЯЗЫКУ В УСЛОВИЯХ ПРИМЕНЕНИЯ АКСИОЛОГИЧЕСКОГО ПОДХОДА

Л. Р. Пелех

Одной из задач украинского образования сегодня является унификация содержания Национальной рамки квалификации. Внедрение основных положений Болонского процесса и FQEF не возможно без знания иностранных языков. Их изучение связано с приобретением будущими специалистами инструментальных компетенций – когнитивных и методологических способностей, технологических, лингвистических и коммуникативных умений на основе внедрения аксиологического подхода. Последний связан с доминированием у студентов одного из трех типов ценностных ориентаций. Экспериментальным путем установлено связь между типом ценностных ориентаций и уровнем сформированности инструментальных компетенций. Концептуальная модель объясняет процесс формирования инструментальных компетенций на основе аксиологического подхода.

Ключевые слова: инструментальные компетентности, ценность, ценностные ориентации, аксиологический подход.

FUTURE ENGLISH LANGUAGE SPECIALISTS' INSTRUMENTAL COMPETENCES FORMING IN CONDITIONS OF AXIOLOGICAL APPROACH USING

L. R. Pelekh

One of Ukrainian education tasks today is to unify the content of National Qualifications Framework. It is not possible to implement the main principle of

Bologna process and FQEH without foreign languages knowing. Their study is related to instrumental competencies, cognitive and methodological abilities, technological, linguistic and communicative skills acquisition by future specialists on the basis of axiological approach. The latter is associated with the dominance of one of three types of students' value orientations. The connection between students' type of value orientations and their levels of instrumental competencies development has been established. The proposed conceptual model explains the formation of instrumental axiological competencies based on axiological approach.

Key words: *instrumental competencies, value, value orientations, axiological approach.*

Пелех Людмила Романівна – доктор педагогічних наук, професор кафедри іноземних мов Національного університету водного господарства та природокористування (м. Рівне, Україна).

E-mail: lpelekh@ukr.net

Pelekh Lyudmyla Romanivna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor of the Chair of Foreign Languages of the National University of Water Industry and Environmental Management (Rivne, Ukraine).

E-mail: lpelekh@ukr.net

УДК 37.378.147 (045)

ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ ІННОВАЦІЙНОСТІ МИСЛЕННЯ У СТУДЕНТІВ СУЧАСНИХ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

О. А. Сєдашова

У статті розглядаються питання переваг розвитку інноваційного мислення студентів сучасних вищих навчальних закладів як невід'ємної складової загального рівня культури особистості, професійної культури та професійної компетентності.

Ключові слова: *інноваційність, мислення, культура, формування, вищий навчальний заклад.*

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими і практичними завданнями. Актуальність проблеми якості підготовки фахівців у сучасних вищих навчальних закладах полягає в тому, що у нових підвищених вимогах до надання освітніх послуг у вищій школі сучасному фахівцеві необхідно володіти

великим спектром знань і навичок, щоб відповідати сучасним вимогам. Професіонал XXI століття характеризується компетентністю і професіоналізмом, що визначають його затребуваність і конкурентоспроможність. Сформувати такі якості майбутнього фахівця можливо за умов спрямування сучасної вищої освіти до розвитку культури інноваційності мислення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковане вирішення даної проблеми і на які спирається автор. Дослідження І. Зимньої, Е. Зеєр, В. Сластьоніна надають загальну характеристику професійної культури фахівця, а наукові праці А. Міхневича, О. Усольцева та Т. Шамало розкривають сутність інноваційності мислення – його складові та умови формування.

Виділення раніше не вирішених частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття. Актуальність окресленої наукової проблеми полягає в наявності стійких суперечностей на різних рівнях, а саме:

- відсутність єдиного і чіткого поняття «професійна культура»;
- визначення сутності поняття «інноваційність мислення»;
- розгляд інтеграції понять «культура» та «інноваційність мислення».

Мета статті полягає у визначенні та аналізі категорій, що становлять поняття «інноваційність мислення» і є основою її структури; співвіднесення понять «культура», «професійна культура» та «інноваційність мислення».

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих результатів. У різних сферах поняття «конкурентоспроможність» найчастіше пов'язують з найвищою продуктивністю праці і якістю продукту (послуг). Щодо конкурентоспроможності особистості – мається на увазі не лише висока якість кінцевого продукту його діяльності (хоча це дуже важливий показник), а й інтегральний фактор, який характеризує здібності і особистісні якості, що забезпечують високий рівень її конкурентоспроможності [1]. Конкурентоспроможність особистості можна відстежити у взаємодії особистостей, суперництві, боротьбі за кращі вигоди та переваги. Конкурентоспроможну особистість відрізняє наявність чіткості цілей і світоглядних вподобань, висока працьовитість, творчий підхід у справах, сміливість, аргументованість поглядів, потяг до постійної самоосвіти, професійна компетентність, пріоритет саморозвитку й безперервного професійного зростання,